

झारखण्ड शैक्षिक अनुसंधान एवं प्रशिक्षण परिषद्, राँची

Jharkhand Council Of Educational Research & Training ,Ranchi[Jharkhand]

द्वितीय सावधिक परीक्षा 2021-2022

Second Terminal Examination – 2021- 2022

मॉडल प्रश्नपत्र [सेट- 1] Model Question Paper [Set – 1]

कक्षा - 09 विषय – संस्कृत समय – 1घंटा 30मिनट पूर्णांक- 40

Class – IX Sub – Sanskrit Time – 1.30 Hours Full Marks – 40

सामान्य निर्देश –

- परीक्षार्थी यथासंभव अपने शब्दों में उत्तर दें।
- कुल प्रश्नों की संख्या 19 है।
- प्रश्न संख्या 1 से 7 तक अतिलघूतरीय प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का मान 2 अंक निर्धारित है।
- प्रश्न संख्या 8 से 14 तक लघूतरीय प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का मान 3 अंक निर्धारित है।
- प्रश्नसंख्या 15 से 19 तक दीर्घ उत्तरीय प्रश्न हैं। इनमें से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक प्रश्न का मान 5 अंक निर्धारित है।

खण्ड 'क' अतिलघूतरीयप्रश्नाः

निर्देशः – केषांचित् पञ्चप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाष्या लिखत - [$2 \times 5 = 10$]

- [1.] जीमूतवाहनः कस्य पुत्रः आसीत् ?
- [2.] अस्मिन् संसारे कः अनश्वरः भवति ?
- [3.] का पुरा लघ्वी भवति ?
- [4.] कुत्र दरिद्रता न भवेत् ?

[5.] चटकः कस्य शाखायां नीडं रचयति ?

[6.] पुरुषः सिकताभिः किं करोति ?

[7.] मानवः कुत्र सुरक्षितः तिष्ठति ?

खण्ड 'ख' लघूतरीयप्रश्नाः

निर्देशः - केषांचित् पञ्चप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - [$3 \times 5 = 15$]

[8.] अधोलिखितेषु पदेषु उपसर्गान् पृथक्कृत्वा लिखत - 3

- [i] प्रभवति [ii] उपलभ्यते [iii] निवसन्ति

[9.] 'क' स्तम्भे विशेषणानि 'ख' स्तम्भे च विशेष्याणि दत्तानि। तानि समुचितं योजयत - 3

'क' स्तम्भ 'ख' स्तम्भ

[i] खिन्नः	भक्ष्यकवलानि
[ii] पलायमानम्	बालः
[iii] स्वादूनि	श्वानम्

[10.] अधोलिखितानां पदानां पर्यायपदं/समानार्थकपदं लिखत - 3

- [i] पर्वतः [ii] भूपतिः [iii] वृक्षः

[11.] अधोलिखितेषु पदेषु भिन्नवर्गायपदं चित्वा लिखत - 3

- [i] अधिरोढुम्, गन्तुम्, सेतुम्, निर्मातुम् ।
[ii] निःश्वस्य, चिन्तय, विमृश्य, उपेत्य ।
[iii] विश्वसिमि, पश्यामि, करिष्यामि, अभिलषामि।

[12.] रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - 3

- [i] वृक्षाः फलं न खादन्ति।
[ii] खलानाम् मैत्री आरम्भगुर्वो भवति ।
[iii] तपोदतः विद्याध्ययनाय गुरुकुलम् अगच्छत् ।

[13.] निर्देशानुसारं परिवर्तयत - 3

- [i] स्वार्थान्धो मानवः अद्य पर्यावरणं नाशयति। [बहुवचने]

[ii] मानवः पर्यावरणकुक्षौ सुरक्षिताः भवन्ति। [एकवचने]

[iii] गिरिनिर्झरा: निर्मलं जलं प्रयच्छन्ति। [द्विवचने]

[14.] पदरचनां कुरुत - 3

[i] गुरोः गृहम्

[ii] विद्यायाः अभ्यासः

[iii] स्थले चरन्ति इति

खण्ड 'ग' दीर्घ उत्तरीय प्रश्नाः

निर्देशः – केषांचित् प्रश्नत्रयाणाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत - [5 x 3 = 15]

[15.] भवान् रविः। भवतः मित्रस्य अशोकस्य सफलतां ज्ञात्वा तस्मै लिखिते वर्धापने पत्रे

शब्दसूचि-सहायतया रिक्तस्थानपूर्ति करोतु -

मञ्जूषा

भवता, रविः, शुभकामना, अशोक, समर्थः, हर्षितः, प्रथमम्, वर्धापनम्, देवघरतः, व्यर्थम्

[i] -----

दिनांक: -----

प्रिय [ii]----- !

नमस्ते ।

अहं कुशली अस्मि। समाचारपत्रेण ज्ञातं यत् [iii] ----- दशमी-कक्षायां

झारखण्डराज्ये [iv] -----स्थानं प्राप्तम्। इदं ज्ञात्वा अहं [v] -----अस्मि।

भवता परिश्रमस्य फलं प्राप्तम्। एकम् अपि क्षणं भवता [vi] -----न व्यतीतम्।

अतः भवान् इदं स्थानं प्राप्तुं [vii] ----- अभवत्। मम [viii] -----

स्वीकरोतु। भविष्येऽपि एवम् एव सफलतां लभेत एषा मम [ix] -----।

भवतः अभिन्नं मित्रम्

[x] -----

[16.] अधोदतं चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्त शब्दानां सहायतया पञ्चसंस्कृतवाक्यानि लिखत- 5

मञ्जूषा

उपवनम्, बालिका:, वृक्षाः, पादपाः, प्रसन्नाः, पञ्च, अस्ति, सन्ति, क्रीडन्ति,
कन्दुकेन, शोभन्ते, पर्वताः, पक्षिणः, आकाशे, पश्यन्ति, भ्रमन्ति, परिवेशः, सुन्दरः

[17.] 'प्रातः भ्रमणम्' इति विषयम् अधिकृत्य मञ्जूषापदसहाय्येन पञ्च संस्कृतवाक्यानि लिखत - 5

मञ्जूषा

प्रातःकालः, मन्दः पवनः, शीतलः, मनोहारिणी, दश्याणि, सर्वत्र,
भ्रमन्ति, स्वास्थ्यप्रदः, सर्वे, वृद्धाः, पुष्पाणि, बालकाः, उद्यानस्य, पक्षिणः

[18.] अधोलिखितस्य श्लोकस्य आशयं हिन्दीभाषया संस्कृतभाषया वा लिखत – 5

प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः।

तस्मातदेव वक्तव्यं वचने का दरिद्रता॥

[19.] अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 5

संस्कृतभाषा देवभाषा, प्रायः सर्वासां भारतीयभाषाणां जननी, प्रादेशिकम् भाषाणाऽच प्राणभूत इति। यथा प्राणी अन्नेन जीवति परन्तु वायुं विना जीवनं रक्षितुं न शक्नोति, तथैव अस्मद्देशस्य कापि भाषा संस्कृतभाषावलम्बनं विना जीवितुमक्षमेति। निःसंशयम् अस्यामेव अस्माकं धर्मः, अस्माकमितिहासः, अस्माकं भूतं भविष्यत्त्वं सर्वं सुसन्निहितमस्ति।

[i] एकपदेन उत्तरत - $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

[क] संस्कृत-भाषायाः अपरं नाम किमस्ति ?

[ख] वायुं विना किमपि जीवनं रक्षितुं न शक्नोति ?

[ग] संस्कृतभाषा कासां प्राणभूताऽस्ति ?

[घ] कस्यां सर्वं सुसन्निहितम् अस्ति ?

[ii] पूर्णवाक्येन उत्तरत - $1 \times 2 = 2$

[क] संस्कृतभाषायां किं-किं सुसन्निहितम् अस्ति ?

[ख] 'अस्यामेव अस्माकं धर्मः' अत्र 'अस्याम्' इति पदं कस्यै प्रयुक्तम् ?

[iii] अस्य अनुच्छेदस्य कृते समुचितं शीर्षकं लिखत - 1
